PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 410 - Cena 4.- lire | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, sreda, 2. oktobra 1946 | UREDNIŠTVO in UPRAVA, PIAZZA GOLDONI št. 1 - I. Tel. št.: Ur. 93806, 93808 - Upr. 93807. Rokopisi se ne vračajo

Jugoslavija je zahtevala samo ono, kar ji je potrebno, da bi njeni narodi lahko rekli, da je boj na njihovi zapadni meji za njihovo osvoboditev in zedinjenje končno zaključen po tolikih žrtvah, ki so jih dali v nekaj stoletjih borbe za svoj obstanek in osvoboditev. Toda tako imenovana francoska črta tega boja ne končuje, ker postavlja znova mejo sredi etnično strnjenega slovenskega ozemlja.

KARDELJ

Tržič ne sprejme pariškega diktata

Tržiško ljudstvo, ki noče nazaj pod Italijo in veruje v zmagovito poslanstvo Kardelja ter svojo moč, je včeraj odločno protestiralo proti „francoski črti", kljub nasilnemu postopanju civilne in vojaške policije

Na fronti demokracije

V odločitvi o tržaškem svobodnem ozemlju se zrcali sedanji mednarodni položaj; ta rešitev je odraz borbe, ki se danes v svetovnem merilu vodi med fronto imperializma in reakcije, ki ima le preveč vpliva na politiko vlad zahodnih velesil, in nad fronto napredka, ki je zmagala v številnih novih vzhodno-evropskih državah in ki si čedalje bolj utira pot v vseh deželah sveta. Internacionalizacija našega ozemlja predstavlja kompromis, ki smo ga svetovnemu miru na ljubo sprejeli.

Toda ta kompromis nikakor ne pomeni, da bi le za peď odstopili od naših osnovnih ciljev, da bi le za las popustili v naši borbi za dejansko demokracijo, za svobodo in kruh, proti kolonialnemu suženjevanju.

Nasprotno, ta nova realnost postavlja še jasneje v ospredje življenjska vprašanja ljudstva, ki živi na tem ozemlju, ki je torej bistveno zainteresirano na tem, kako bo to svobodno ozemlje izgledalo, kakšna bo vsebina in oblika njegove uprave, kakšne bodo politične in gospodarske razmere, ki bodo odločale o njegovi bedi ali blaginji.

Naše ljudstvo se dobro zaveda, da se njegova usoda ne odloča samo v pariških sobanah, temveč da si jo v prvi vrsti kroji in kuje samo z odločno in neprosno borbo za jasno začrtane cilje. Neposredne cilje borbe vseh demokratičnih množic Trsta in okolice je zajel program Slovansko-italijanske antifašistične unije. Uresničenje tega programa bo pomenilo za naše ozemlje svobodo, mir in bratsko sožitje, v zvezi s tesno povezavo z gospodarsko bližnjim zaledjem pa neobhodno potrebno jamstvo za delo in blaginjo.

Če govore tržaški fašistični krogi, verni hlapci tujega imperializma, preko svojih glasil o tem, da je ljudstvo trudno, da je borba nepotrebna, delajo to iz očitnega strahu pred uresničenjem tega programa in s prozornim namenom, da bi demobilizirali in zvedli demokratične množice, jih nato razorožili in jih nato s pomočjo policijske, kolonialne demokracije zlahka vnovič zasužnjili.

Ti poskusi izhajajo predvsem od ljudi, ki so naši pokrajini in našemu ljudstvu tuji, ki so prišli tem po večini s praznimi mallami v službi italijanskega imperializma in se danes rade volje udinjajo vsakemu drugemu gospodarju, da jim le jamči nadaljevanje njihovega parazitskega življenja na račun ljudstva, ki živi na tej zemlji zakoreninjeno od stoletja in ki mu zato ni nič more biti vseeno, kaj se s njim in z njimi samimi, ki z njim navezani, dogaja. Z zlobno nesramnostjo poskušajo danes ti zajedalci ob podpori svojih gospodarjev nadaljevati politiko zavajanja in zasužnjevanja, ki jim je v krvi.

Ta igra je stara in danes ji ne verjame nihče več na lim. Nasprotno, vzbor demokracije se pri nas prav v zadnjih dneh vse bolj krepi in širi, vse širše plasti prebivalstva. Kajti vprašanje statuta in ustave tržaškega svobodnega ozemlja je preizkusni kamen za vse resnične demokrate; to vprašanje je bilo v Parizu postavljeno tako jasno, da ne dopušča nobenih dvomov, nobenega oklevanja ali omahovanja.

Surovo in brezobzirno so se razkrili sebični naklepi nekaterih krogov z našim ozemljem. Za cenene teh nam popolnoma tujih interesov bi se naj naše ljudstvo odreklo najosnovnejšim demokratičnim svoboščinam, trpelo bi po besedah britanskega delegata Bennetta, ki mu je vneto zagovarjal ameriški zastopnik, lad in pomanjkanje.

Ljudstvo je o teh naklepih že izreklo svojo sodbo.

Proti samogoltnim težnjam tujega imperializma, ki mu pri nas pomagajo sekundirajo petolizniki in izdajalski mogočniki, se postavlja v lice združena fronta vseh demokratičnih demokratov našega ozemlja, vseh onih, ki ne marajo, da bi ga imeli za podrejeno figuro. Menim, da je Fritschejeva odgovornost popolnoma dokazana.

Nadalje je Nikičenko poudaril kako vidno mesto je imel Hess v stranki in državi. Bil je najtesnejši osebni zaupnik Hitlerja in njegov

Včeraj ob 13.30 uri so delavci vseh obratov na področju tržiškega in goriškega okraja, ki je na podlagi francoske črte priscjeno Italiji, pričeli protestno stavko, ki je trajala do 17.30 ure, torej ves še preostali delovni čas.

Okoli 14. ure so se nabrali na trgu desettisoči in z zastavami ter velikim številom transparentov jasno govorili vsakomur, zakaj je prišlo do stavke. «Nočemo Italije», «Monfalcone — mai più italiana», «Kardelj nas brani — z njim se bomo borili», «Ne priznavamo pariških odlokov», «Če Pariz ne bo upoštevaal naše volje, bomo šli ponovno v hribe...» Taki in podobni so bili napisi na številnih transparentih.

Udeleženci manifestacije so na vprašanje tujih in domačih novinarjev pojasnili, da je to protestna stavka proti krivičnim pariškim odlokom. Nekatere skupine manifestantov so s trobojnicami z rdečo zvezdo ter z rdečimi zastavami večkrat obšle trg v sprevodu in pri tem v zboru pele partizanske in delavske pesmi.

Okrog 14.35 je okrog 50 policistov in okrog 30 vojakov nekega tamkajšnjega britanskega štaba s pendreki planilo na manifestante in v divjem jurišu udrihalo po glavah in kamor je padlo po moških in ženskah, dokler ni izpraznila trga. Za njimi je planilo s kamionov zopet okrog 50 civilnih policistov s polavtomatskimi puškami. Zasledovali so edine delavske skupine vse do sosednjih gričev in preko predmestij, medtem ko so iz stražnic prihajale nove in nove skupine policistov. Policisti so močno zaudarjali po rumu in žganju, kot pričajo številni Tržičani, ki so prišli z njimi v stik.

Vse to je opazovalo tudi večje število domačih in tujih novinarjev, med katerimi smo opazili dopisnika «Associated Press» in druge ameriške dopisnike, dopisnici «Reuter» in «News Chronicles», filmskega reporterja «Metro Goldwin Mayer» in še druge.

Medtem ko se je nekaj ljudi razgovarjalo s tujimi dopisniki, ki so jih izpraševali o mnogih podrobnostih, je skupina civilnih policistov, ki so močno zaudarjali po rumu, surovo od zadaj planila s kiji na dekleta. Pri tem je policist št. 0717 močno udaril s kijem tov. Enriko De Juri, ki se je razgovarjala s prijateljico. Policistov od zadaj ni nihče zapazila. Javnega reda in miru ni kršila. Težko zadeta od pendreka se je od bolečin zvijala. Prijateljice so jo morale podpreti, da se ni zgrudila. Pričela je jokati, kričati: vsled bolečin, policist 0717 pa jo je ponovno napadel, udaril po prsih in drugod ter jo aretiral ob zgražanju navzočih novinarjev.

Nekaj minut pozneje je skupina policistov prav tako brez vsakega vzroka udarila s pendreki po nekem tovarišu in ga nato aretirala. Isti policisti so nato surovo napadli tovarišico Della Picca Rino. Tovarišica se je presenečena obrnila in otresla prvih napadalcev, ko jo je ponovno z naravnost podlo surovostjo udaril po prsih in po glavi policist št. 1011. Priskočilo je več novinarjev, ki v svojem zgražanju nad takšnim postopkom niso več mogli mirno gledati prizora. Neki poročnik škotske garde (Scotch guard) je mirno gledal brutalno nastopanje stražnikov in ukazal, naj prenehajo šele tedaj, ko so mu navzoči novinarji pojasnili, da je tovarišica povsem nedolžna. Ko pa je tovarišica v svoji razburjenosti zaradi nesramnega napada pričela jokaje obtoževati surovega napadalca, jo je dal aretirati. Zaradi tega svojega ravnanja je prišlo celo do manjšega prerekanja med njim in nekimi tujimi novinarji.

Policisti so tudi podili ljudi, ki so se hoteli pogovarjati z novinarji. Poskušali so tudi aretirati dopisnika «Tanjuga». Tudi od tega jih je odvrnilo šele posredovanje nekega ameriškega novinarja.

Medtem ko je civilna policija, ohrabrena z rumom za jurišem na tak način sproščala poživinjenost poedinih svojih pripadnikov, so drugi oddelki streljali za poedinci v okolici.

Ta nastop složnega tržiškega ljudstva, ki je manifestiralo svojo politično odločnost kljub skrajni surovosti policije, je zopet dokaz nespremenljivega stališča Tržičanov, resen opomin onim, ki v Parizu odločajo o naši usodi proti nesporni volji tukajšnjega slovenskega in italijanskega prebivalstva.

Poročilo VZN o demonstraciji v Tržiču

Pod naslovom «Nedovoljena demonstracija v Tržiču proti sklepom v Parizu» prinaša bilten VZN sledeče poročilo: Včeraj popoldne je bila tukaj protitovska demonstracija v znak protesta proti sklepom zastopnikov štirih velesil, da naj obvelja francoska linija. Zbiranje množice, ki je zavzelo precejšen obseg, je policija preprečila brez resnejšega incidenta.

Ko je bil okrog 14.15 ure mir spet vzpostavljen, je bila samo ena oseba tako poškodovana, da je morala iti v bolnišnico. Neki britanski vojak je bil ranjen na glavi. Zadel ga je kamen ter so mo morali zašiti rano s štirimi šivi. Nekateri demonstranti so bili laže ranjeni, tako da ni nilo treba zateči se v bolnišnico.

Demonstracija se je pričela okrog 13.30 ure, ko je skupina pristaniških delavcev korakala na trg Tunisi, noseč plakate in pojoč pesmi. Tukaj sta se prvi skupini pridružili še dve drugi iz predmestja. Častnik za civilne zadeve Kitson Harris je čakal, da bi demonstranti, kakor je običajno, poslali k njemu delegacijo in povedali svoje zahteve. Ko se po preteku 15 minut ni pojavila nikaka delegacija, je bilo izdano povelje, naj množico razpršijo. Dva demonstranta, ki ju je policija aretrala, sta obtožena kaznivih dejanj.

Govor maršala Tita v Tuzli

„S svojimi lastnimi silami gradimo novo Jugoslavijo"

Na povratku z mladinske proge je maršal Tito skupno z ministri zvezne vlade Rankovičem, Djilasom in Vujasinovičem prispel v Tuzlo. Čim so zvedeli za maršalov prihod, se je pričelo ljudstvo zbirati na velikem Titovem trgu. Trg je napolnilo 25.000 ljudi. Maršal Tito je spregovoril zbrani množici, ki ga je često prekinjala z burnim odobravanjem. Med drugim je dejal:

Tovariši in tovarišice! Včeraj in danes smo napravili 90 km dolgo pot, kolikor je dolga mladinska proga, ki jo grade najboljši sinovi vseh naših narodov. Tu smo še bolj okrepili svoje globoko prepričanje, da ni nobenih tako težkih zaprek, ki jih ne bi mogli premagati ali pa odvrniti. Ta železniška proga je samo eden izmed primerov, ki nam kažejo, kako naše ljudstvo razume duha našega časa, kako razume, da je tudi po vojni potrebno enako junaštvo, edinstvo in vztrajnost ter požrtvovalnost kakor med vojno. Naša domovina nam daje sijajne primere delovnega junaštva.

Naša mladina izvršuje najtežja dela povsem prostovoljno. Zakaj in odkod to? Zato, ker imamo v novi Jugoslaviji drugačno pojmovanje dela, kakor smo ga imeli nekdaj. Danes delajo ljudje zase, trudijo se zase in za one, ki bodo prišli za njimi. Delo je danes ponos vsakega človeka, kajti v naši novi Jugoslaviji veje nov delovni duh.

Oni, ki niso razumeli naše borbe, morajo sedaj razumeti potrebo po izgradnji naše države in novega duha, ki veje v njej. Toda tudi še danes ne nosijo vsi državljani naše države enakega bremena izgradnje na svojih ramah. Zopet nosijo to breme oni, ki se najbolj zavedajo svoje dolžnosti. To breme nosi največji del našega ljudstva, toda majhen del še vedno čaka, kaj bo, ali ne bo prišlo nekaj drugega, ali se ne bo povrnilo staro. Pri tem ta majhen del našega ljudstva trdi, da to, kar imamo danes, ne bo dolgotrajno, kajti neke tuje države niso zadovoljne s tem stanjem. Prepričan sem: da niso zadovoljne, toda tega stanja ne bodo nikoli spremenile. To, kar smo mi ustvarili, bo ostalo večno.

Bratstvo in edinstvo

Naša izgradnja je odvisna od nas samih. Ne smemo čakati pomoči od zunaj. Ne čakamo je in nadaljevali bomo dosedanjo pot ter s še krepkejšim in bolj intenzivnim delom gradili svojo lastno državo s svojimi lastnimi silami. Medsebojno sodelovanje in pomoč sta zelo dragoceni v tej dobi, ko lahko s svojimi lastnimi silami nekaj napravimo. (Vzkliki: «bratstvo — edinstvo»). Pravilno, bistvo je v bratstvu in edinstvu. Bratstvo in edinstvo ni pri nas v različnih geslih, ampak se kaže vsak dan v življenju. Kaže se na vsakem koraku in v vsaki federalni enoti. Čuvajte to bratstvo in edinstvo. Ne dopustite, da bi ga kdo uničil. Stalo nas je zelo drago in ne smete dovoliti, da bi bile vse naše žrtve zaman. Čuvajmo to, kakor zenico svojega očesa. Nikoli več ne smejo naši narodi dopustiti, da bi bili needini, kajti needinost nam je prinesla v najtežjih dneh zgodovine strahovite nesreče in trpljenja.

Preidimo k ustvaritvi naših teženj še s krepkejšim tempom, kakor doslej in naši napori bodo v kratkem kronani z zmago: naša država bo zgrajena in bodoče pokoljenja bodo hvaležna onim, ki so jim ustvarili lepšo bodočnost.

Sodba v Nürnbergu

Hitlerjevi pomočniki Schacht, von Papen in Fritsche oprošceni

Nürnberg, 1. — *Včeraj je mednarodno sodišče za vojne zločince začelo z branjem razsodbe, s katero proglaša organizacije SS, SD in Gestapo za zločinske organizacije, oprošča pa ostale organizacije kakor SA, nemški glavni štab, nemško vlado itd.*

Davi je sodišče prebralo razsodbo proti 21 glavnim nacističnim zločincem, ki so obtoženi udeležbe pri zaroti za izvrševanje zločinov proti miru, proti človeštvu in vojnih zločinov.

Med zločine proti miru uvršča obtožnica udeležbo in sproženje napadalnih vojn, med vojne zločine pa ubijanje in mučenje civilistov v zasedenih ozemljih, deportacije na prisilno delo, pobijanje in mučenje vojnih ujetnikov, pobijanje talcev, plenjenje, kolektivne kazenske pohode, uničevanja in razdejanja, prisilne mobilizacije civilnih delavcev, germanizacijo zasedenih ozemelj itd. Med zločini proti človeštvu pa so med drugimi omenjeni umori, pokolji, suženjstvo, deportacije in nečloveška dejanja proti civilnemu prebivalstvu pred in med vojno, preganjanja iz političnih, plemenskih in verskih razlogov itd.

Sodišče je spoznalo za popolnoma ali deloma krive: Hermana Goeringa, ki je med drugim odgovoren za napad na Češkoslovaško in Avstrijo. Obsodilo ga je na smrt z obešenjem, Rudolfa Hessa na dosmrtno ječo, bivšega zunanjega ministra von Ribbentroppa na smrt z obešenjem, enako tudi bivšega šefa nemškega generalnega štaba feldmaršala Keitla, bivšega šefa nemške varnostne službe Ernesta Kaltenbrunnerja, vodjo nacističnih organizacij v vzhodnih zasedenih ozemljih Alfreda Rosenberga, bivšega guvernerja poljskega zasedenega ozemlja Hansa Franka, bivšega protektorja Češkomoravske Wilhelma Fricka, bivšega gauleiterja Juliusa Streicherja, bivšega ministra za delo Fritza Sauckla, Gustava Jodla, ki je pripravil «Anschluss», napad na Češkoslovaško in načrte za zasedbo Norveške, Grčije in Jugoslavije ter nato načrt za napad na Sovjetsko zvezo, bivšega avstrijskega kanclerja in poznejšega nemškega komisarja na Nizozemskem Seyss Inquarta, bivšega Hitlerjevega namestnika Martina Bohrmanna, ki je sojen v odsotnosti, bivšega ministra za gospodarstvo Walterja Funka na dosmrtno ječo (Funk je do podrobnosti izdelal načrt za gospodarsko izkoriščanje tik pred napadom na Sovjetsko zvezo); bivšega admirala Karla Doenitza na 10 let ječe, bivšega admirala Ericha Raederja, na 20 let ječe, enako tudi bivšega dunajskega gauleiterja von Schiraha in bivšega ministra za vojno proizvodnjo Alberta Speera, von Neuratha pa na 15 let ječe.

Bivši minister nemške banke Hjalmar Schacht, nemški poslanik v Ankari med vojno von Papen in glavni urednik nemške novinarske agencije «Deutsches Nachrichten Büro» ter organizator nemškega radija Fritsche so bili oprošceni.

Sovjetski sodnik je zahteval, naj ugotovijo zapisniško, da se ne strinja z oprostitvijo Schachta, von Papena in Fritscheja, ki bi jih bili morali obsoditi. Enako se sovjetski sodnik ne strinja z razsodbo, ki jo je sodišče izreklo glede nacističnih organizacij kakor nemške vlade, nemškega generalnega štaba in drugih, ki bi bili morali biti tudi proglašeni za zločinske organizacije. O Hessu je izjavil, da bi moral biti tudi on obsojen na smrt.

Že v letu 1942. so predstavniki zavezniških vlad proglasili načelo o kaznovanju največjih nacističnih voditeljev. V moskovskem sporazumu od 1. novembra 1943. so uradno izjavili, da bodo krivce kaznovali na podlagi skupnih odločitev zavezniških vlad. V Londonu so 8. avgusta 1945. Združene države, Velika Britanija, Sovjetska zveza in Francija dosegle sporazum o ustanovitvi mednarodnega vojaškega sodišča za sojenje nacističnim vojnim zločincem. Kasneje še je uradno pridružilo 14 drugih držav.

Obsodba, ki jo je izreklo mednarodno sodišče, je med opazovalci dolgega procesa povzročila splošno presenečenje zaradi številnih oprostitev. Splošno so menili, da bo mednarodno sodišče priznalo kvečjemu Schachtu, von Papenu in Fritscheju olajševalne okoliščine, načelno pa spoznalo vse obtožence za krive.

Zavezniški nadzorstveni svet je danes sklenil, da bodo smrtne obsodbe, ki jih je izreklo nürnberško sodišče izvršili v Nürnbergu 16. oktobra. Svet ima pravico revidirati katero koli obsodbo in znižati kazen. Ne more je pa zvišati.

Odmev obsodbe po svetu

Buenos Aires, 1. — Vsa javnost, ki se je zanimala za nürnberški proces ima razsodbo mednarodnega sodišča za premilo. Vsi so mnenja, da ne bi smel biti noben obtoženec oproščen.

Berlin, 1. — Predsednik Bavarske Wilhelm Hoegener je izjavil, da je bil Von Papen duhovni oče tretjega rajha in da ga bodo aretirali ter mu sodili pred nemškimi sodišči, če bo po izpustitvi ostal v ameriški coni.

Rim, 1. — V nasprotju z vsem svetovnim javnim mnenjem in celo z nemškim odobrava rimski tisk nürnberško razpravo in zatrjuje, da strogost sodnikov ustreza celotnemu pričakovanju svetovne javnosti.

Avstrija zahteva von Papena

Dunaj, 1. (VZN). — Avstrijsko pravosodno ministrstvo je javilo nocoj, da bo zahtevalo izročitev Baldurja von Schiracha in von Papena, da ju bo sodilo za njuno udeležbo pri Anschlussu in nacistični zasedbi Avstrije.

Tiskovna konferenca vojnih zločincev

Nürnberg, 1. — Iz Nürnberga poročajo, da so oproščeni vojni zločinci Schacht, Von Papen in Fritsche priredili v zaporu tiskovno konferenco in odgovarjali na razna vprašanja novinarjev.

Zasede proti britanskim vojakom v Palestini

Jeruzalem, 1. VZN. — Sinoči ob pozni uri so padli britanski vojaki v zasede na treh različnih krajih nekaj kilometrov severno od židovskega mesta Tel Aviva. Neki padalec je bil težko ranjen v prsa, železodec in v nogo od strelov avtomatičnega orožja iz nekega avtomobila, ko je ob polnoči vozil z motorjem.

Sodba ni v skladu

z dokazi in veličino povzročenega gorja

Nürnberg, 1. - Sovjetski član mednarodnega sodišča v Nürnbergu, general Nikičenko, je nocoj glede oprostitve Schachta izjavil, da bi moral biti obsojen, ker je namenoma in vede podpiral nacistično stranko ter aktivno pomagal, da je prišel v Nemčiji fašizem na krmilo.

Drugi oproščeni nacist Von Papen je pomagal nacistom, da so prišli na krmilo in je uporabljal svoje vezi za ojačenje in utrditev hitlerjevskega terorističnega režima v Nemčiji. Von Papen je lojalno služil Hitlerju od začetka do konca in pomagal pri nacističnih načrtih s svojo zmožnostjo, izvedeniškim znanjem in diplomacijo. Zato je v znatni meri odgovoren za zločine hitlerjevskega režima. Ni mogoče iti mimo vloge provokatorja, ki jo je Von Papen igral kot nemški poslanik v Turčiji.

Glede Fritscheja je Nikičenko izjavil, da je razsodba v protislovju z dokazi. V Hitlerjevi Nemčiji je bila propaganda važen činitelj za pripravljanje nemškega ljudstva na slepi sprejem kriminalnih podvigov nemškega fašizma. Nemogoče je domneti, da bi vrhovni poglavarji tretjega rajha imenovali za ravnatelja radijske propagande človeka, ki bi ga imeli za podrejeno figuro. Menim, da je Fritschejeva odgovornost popolnoma dokazana.

Nadalje je Nikičenko poudaril kako vidno mesto je imel Hess v stranki in državi. Bil je najtesnejši osebni zaupnik Hitlerja in njegov ugled je bil izredno velik. Če upoštevamo, da je bil med političnimi vodji hitlerjevske Nemčije Hess tretja najvažnejša osebnost, ki je igral odločilno vlogo pri zločinih nacističnega režima, mislim, da bi bila v tem primeru edina pravična kazen smrtna obsodba.

Sindikalne organizacije so bile ukinjene in njihovo premoženje zaplenjeno! Večina njihovih vodij pa so aretirali. Da bi zatrla celo videz odpora, je nacistična vlada ustvarila Gestapo in koncentracijska taborišča. V Nürnbergu so izdali zakone proti Židom, ki so jih ojačili dodatni dekreti Hessa in Fricka. Ravno delovanje nemške vlade je sprožilo tretjo svetovno vojno, ki je stala milione človeških življenj in povzročila neprecenljivo škodo ter ustvarila neizmerno gorje. Razsodba krivično odklanja obtožbo, da sta zločinskega delovanja kriva glavni štab in vrhovno poveljstvo Wehrmachta. V demokratičnih državah ne bi noben vojaški izvedenec, ki je vreden časti, pristal na pripravljanje načrtov za kolektivne represalije in za neusmiljeno pobijanje vojnih ujetnikov hkrati z načrti, ki so povezani z načrti vojaškega in strateškega značaja. Nikičenko je izjavil, da je izjava v obsodbi, ki pravi, da je Wehrmacht bila sramota častnemu vojaškemu poklicu, edina umestna trditev v sodbi. Nerazumljivo je dejstvo, da niso proglasili za zločince stotine višjih častnikov, ki so po vsem svetu in v svoji državi povzročili toliko gorja.

BREZPLODNA RAZPRAVA O TRSTU

Dr. Jože Vilfan: «Brez izmikanja je treba odgovoriti: ali bodo Tržačani imeli oblast v svojih rokah ali jim bo vsiljena diktatura»

Parlz, 1. — Le do sobote ima še enajst komisij na pariški konferenci čas, da zaključijo svoje delo, kot je bilo to določeno. Kot najtrši oreh se je pokazalo vprašanje Trsta, zdaj edino vprašanje, ki ga mora še rešiti politično-teritorialna komisija za mirovno pogodbo z Italijo. Zaradi zavlačevalne taktike ameriškega delegata, ki je čl. 16 predloga štirih zunanjih ministrov svojeglavno razlagal tako, da je izpustil vse, kar je bilo bistvenega in ga formuliral na novo, tako da pravzaprav ničesar ne pove, se je tudi današnja seja politično teritorialne komisije za Italijo končala s prav jalovimi uspehi. Po desetih tednih razpravljanja ni vprašanje Trsta prav nič bliže rešitvi kot v začetku.

Zaradi časovne stiske so danes ponovno sklenili, da bodo pospešili delo v vseh komisijah in razpravljali pozno v noč. Da bi pospešili reševanje tržaškega vprašanja, so se danes sestali namestniki štirih zunanjih ministrov, da bi preučili, kaj je bilo v tem pogledu že storjeno in kaj bi bilo potrebno ukreniti, da bi se vprašanje pomaknilo z mrtve točke. Jasno je, da vsi taki formalni pripomočki kot omejevanje dolžine govorov, omejitev debat itd. ne morejo prinesti zaželenega uspeha, dokler nekatere delegacije ne kažejo volje, da bi se najvažnejša vprašanja reševala sporazumno z vsemi prizadetimi državami.

Poleg tega se dogaja, da se predsedniki raznih komisij samovoljno poslužujejo predpisov o omejitvi govorov, da onemogočijo besedo nekaterim delegacijam. Tako je danes jugoslovanski delegat dr. Milan Bartos odločno protestiral, ko mu je v balkanskem gospodarskem odboru hotel predsednik vzeti besedo, ko je zahteval, naj se Italija odstrani iz mednarodne gospodarske komisije za Grčijo. Kljub predsednikovemu posegu je bil predlog sprejet s 13 proti 7 glasovom.

Odbor se je sestal danes popoldne pod predsedstvom južnoafriškega delegata. Jugoslovanski delegat je predlagal že predpoldne, naj stopi mirovna pogodba šele v veljavo, ko jo bodo ratificirali štirje veliki obenem pa tudi one zavezniške države, ki so zainteresirane na mirovni pogodbi. V danem primeru je šlo za države, ki meje na Italijo. Predlog je bil odklonjen s 14 proti 4. Agencija AFP ugotavlja, da ostaja velik problem, kako bo mogoče ta sklep v praksi izvesti, kajti naletel bo na velike težave, ker Jugoslavija ne bo podpisala mirovne pogodbe, ki bi vsebovala določbe, nasprotujoče njenim zakonitim interesom.

S takim izmikanjem načelnim vprašanjem si je očividno nameravali prihraniti proste roke za razpravo o statutu, ker ne bi bil vezan na določbe čl. 16, ki bi po predlogu štirih zunanjih ministrov moral to vprašanje rešiti načelno.

Jugoslovanski delegat dr. Jože Vilfan se je temu izigravanju takoj upri in postavil konferenco pred osrednji problem: jasno in brez izmikanja je treba odgovoriti, ali bodo Tržačani deležni dejanske oblasti v svojem mestu, ali pa jim bo vsiljena tuja diktatura. Ameriški delegat na to vprašanje ni odgovoril, Dr. Vilfan je poudaril, da vsebuje čl. 16 splošna načela o upravi v Trstu; tega se je treba držati in izmikanja ne morejo biti dopustna. Treba je jasno določiti, kakšna bo dejanska oblast guvernerja in kakšni naj bodo odnošaji svobodnega ozemlja z Italijo na eni strani in z Jugoslavijo na drugi strani. Na nobeno izmed teh važnih vprašanj ameriški delegat ni odgovoril.

Dr. Vilfan je nato kritiziral ameriški načrt o državljanstvu in zlasti poudaril kričečo krivico, da Tržačani, ki so v času fašizma morali v inozemstvo, po tem načrtu ne bi imeli več pravice do povratka in do tržaškega državljenstva.

Trst mora biti čim tesneje povezan z Jugoslavijo, sicer je svobodno ozemlje v veliki nevarnosti, da se nujno zaduši, še preden bi pričelo prav dihati.

Ob tehtnih argumentih jugoslovanskega delegata so se nekateri člani odbora, ki niso našli nobenega konkretnega in prepričljivega odgovora, pričeli zatekati k svojemu preizkušenemu sredstvu za tak primer in se vmešavati z najrazličnejšimi vprašanji o proceduri. Debata je postala vedno bolj razvneta in neurejena.

Tak položaj je trajal do energične intervencije namestnika zunanjega ministra ZSSR Višinskega, ki je izjavil, da je ameriški delegat s svojim predlogom prevzel nalogo, da vnese v predlog sveta zunanjih ministrov vse mogoče, česar v tem predlogu ni in da po drugi strani pušča popolnoma vnemar vse ono, kar je že bilo sklenjeno in kar je ameriški delegat po skupni obrambi predlogov štirih zunanjih ministrov dolžan zagovarjati.

Višinski je obtožil ZDA, da se hočejo posluževati lastne taktike in vnašati v načrte ono, o čemer sploh ni bilo govora, ali o čemer ni bil dosežen sporazum, obenem pa onemogočiti izvajanje prvotnega sporazumnega načrta.

Višinski je nadalje pribil, da je oblast, ki jo daje ameriški predlog guvernerju, mnogo prevelika, da bi se tako ozemlje sploh moglo imenovati svobodno.

Ob koncu je Višinski na kratko povzel svoje ugotovitve s sledečimi besedami: «Oddaljujemo se od sklepov, ki jih je sprejel svet zunanjih ministrov, tako da od njih končno ne ostane prav nič. Če bomo šli po poti ameriških predlogov, ne bomo nikoli našli izhoda iz začaranega kroga, v katerem smo se znašli.»

Danes razprava o statutu

Ob teh neizpodbitnih ugotovitvah Višinskega se je pričelo britanskemu delegatu Gladwinu Jebbu nenadno silno muditi; na vso moč si je prizadeval, da bi o ameriških predlogih takoj glasovali. O tem se je ponovno razvila živahna diskusija, ki jo je prekinil poljski delegat Winiewicz z ugotovitvijo, da je bilo prejšnji teden sklenjeno, da bo odbor najprej razpravljal o statutu in šele nato pričel preučevati čl. 16. Ob tej ugotovitvi je odbor sklenil, da bo v sredo ponovno pričel z delom in se to pot vrgel na statut, na kar bo vnovič sledila razprava o čl. 16. S tem je bila seja, ki se je pokazala za docela brezplodno, prekinjena.

Gospodarski odbor za Italijo je nadalje odločil, da mora Italija vrniti premoženje, ki je last Združenih narodov, tudi onim, ki so samo prekinili diplomatske odnošaje z Italijo. S 16 proti 2 glasovoma (Avstralija in Grčija) in dvema vzdržanima (Južna Afrika in Kanada) je odbor sprejel popravek, ki vključuje Albanijo in Norveško med države, ki so pretrgale diplomatske odnošaje z Italijo in ki imajo torej pravico do povračila.

Nerešeno je ostalo tudi vprašanje o preselitvi 200.000 Madžarov iz Slovaške na Madžarsko, ki jo zahteva Češkoslovaška. Madžarska vlada je, ohrabrena po stališču ZDA, ki imajo tako preseljevanje za «nečloveško», vložila svoj protipredlog, ki zahteva celo od Češkoslovaške ozemlje, kjer bi se mogli nastaniti ti priseljeni Madžari. Zaradi očitnih manevrov, ki naj onemogočijo prijateljski sporazum med Češkoslovaško in Madžarsko, ostane to vprašanje še vedno nerešeno.

Bolgarska meja ostane nelzpremenjena

V politično-teritorialnem odboru za Bolgarijo so doživele grške imperialistične zahteve po strateški spremembi grško-bolgarskih meja hud poraz. Pred glasovanjem je sovjetski delegat kljub vsem zavijanjem ameriškega zastopnika razkrinkal neosnovanost grških zahtev, ki so se opirale na «nevarnost», ki preti Grčiji od Bolgarije. Grške zahteve so bile odbite; od glasovanja so se vzdržale Anglija, Indija in Nova Zelandija. Bolgarske meje ostanejo nespremenjene, kot so bile dne 1. januarja 1941. Vendar pa je bilo iz debate razvidno, da grški imperializem noče priznati poraza, zlasti, ker ga je ohrabril govor ameriškega delegata, ki v enem odboru zagovarja kolonialno suženjstvo za Trst, v drugem pa dvomi o demokraciji v novi Bolgariji.

Guvernerjeva oblast ne sme biti preobsežna

Politično teritorialni odbor za Italijo, ki že dva dni razpravlja o tržaškem vprašanju, je prešel na diskusijo o čl. 16 predloga zunanjih ministrov, ki vsebuje splošna načela o tržaški upravi, za jutrišnji dan pa si je prihranil razpravo o statutu.

Ameriški delegat Tom Connally je pod krinko točnejše razlage, ki naj prepreči nesporazume po podpisu mirovne pogodbe, poskušal vnesti zmedo v to že dovolj zapleteno vprašanje, se spuščal v podrobnosti v manj važnih vprašanjih, ni pa z besedo omenil osnovnega problema, ki bi ga v tem členu moral obravnavati, to je načelnega vprašanja uprave in vlade Tržaškega svobodnega ozemlja. Podai je tudi ameriški predlog o državljanstvu, ki podeljuje državljanstvo vsem importiranim uradnikom, ki jih je pripeljal v Trst fašistični režim za vzdrževanje svoje oblasti, odreka pa to pravico vsem onim, ki so zaradi fašizma morali zapustiti to ozemlje. Nato je govoril o elektrarnah, o obmejnem prometu in se glede pristanišča omejil na samo ob sebi umevno zagotovitev, da mora biti svobodno.

Čangkajškove čete nadaljujejo z napadi

Sangaj, 1. — General Chu-En-Lai je poslal generalu Marshallu memorandum, s katerim ga opozarja, da nacionalistične čete nadaljujejo z napadi proti Kalganu, kar pomeni opustitev poizkusov za mirno rešitev, za kar bo odgovoren Kuomintang.

TRŽAŠKI DNEVNIK

„Akcija" civilne policije v Sv. Križu

Predvčerajšnjem ob 23.15 uri so se v gostilni «Nino» pri Sv. Križu pretepli civilni policisti. Pri tem je bilo več laže poškodovanih, nekateri pa so si strgali uniforme. Čeprav ni nihče izmed ostalih gostov nikogar izzival, je eden policistov nameril orožje nanje. Ko pa je hotel streljati, so ga razorožili. Ko so se policisti vračali v kasarno, je eden izmed njih zopet meril proti ljudstvu, drugi policist pa je skočil k njemu in mu iztrgal brzostrelko.

Zaradi tega se je ljudstvo zbralo in krenilo v sprevodu pred policijsko kasarno. Trije delegati so v imenu ljudstva protestirali proti ravnanju civilne policije, ki ograža ljudstvo, namesto da bi ga ščitila. Ob zaključku so zapisali v protestno pismo: «Če bo policija uporabljala orožje, bo izzivala le še večji srd množic.» Po izročitvi protesta se je ljudstvo razšlo.

Moralna pokvarjenost

Bes in vandalstvo italijanskih šovinistov se ne ustavlja niti pred otroki. Nekaj večerov od tega je skupina šentjakobskih otrok šla v kino. Pred sladoledarno Zampolli v drevoredu XX septembra jih je ustavila skupina pobalinov in jih vprašala, od kod prihajajo. Ko so povedali, da so iz Sv. Jakoba, so jih začeli zmerjati. Mali Šentjakobčani so jim odgovorili, kar jim je šlo, nakar so jih pobalini, ki so bili več let starejši od njih, napadli in surovo pretepali. Med otroki je bil tudi dvanajstletni V. F., ki je zelo šibak in bolehen in katerega oče je že leto dni v bolnici za pljučne bolezni. Zato se ni mogel braniti in so ga pretepli ter mu zlomili levo roko.

Ne vemo, ali so ti pobalini izvršili ta svoj podvig v znamenju dvatisočletne civilizacije ali v obrambo italijanstva. To njihovo podlo dejanje jih še bolj razgalja pred vso tržaško demokratično javnostjo in popolnoma odkriva njihovo moralno pokvarjenost in nizkotnost.

Čudni postopki

Dne 19. t. m. je ameriška policija prišla v Steverjan v hišo Marije Drufovke, št. 75, in vprašala po njenem sinu Mariu Drufovki. Sina ni bilo doma. Vojaški policisti so napravili preiskavo. Pri preiskavi so našli 60 dolarjev in jih vzeli s seboj. Za časa preiskave je bil v hiši samo 15 leten deček, nečak omenjene tovarišice, ki so ga s pestjo štirikrat sunili v trebuh, tako da je padel po tleh. Takoj drugi dan je omenjena tovarišica odpeljala dečka k zdravniku, ki je ugotovil poškodbe na trebuhu, ozdravljive v osmih dneh.

Dne 21. t. m. je policija prišla po tovarišico in jo odpeljala v Krmin. Tu so ji vrnili denar, jo zopet odpeljali domov ter ji zažugali, da njen nečak ne sme govoriti zdravnikom laži.

Dobra srca

Na masovnem sestanku na Opčinah so nabrali za stavkujoče 1810 lir. Dobrotnikom iskrena hvala!

Pospešiti je treba reševanje osnovnih gospodarskih vprašanj

Skupščina nameščencev ACEGAT-a

Nezadovoljstvo delovnih množic se vedno bolj širi. Cene naraščajo, delodajalci pa ne kažejo prav nobenega razumevanja za upravičene zahteve delavcev, ki jim morajo naravnost iztrgati vsako najmanjšo izboljšanje mezd. Zato se množe stavke v posameznih podjetjih in zborovanja, na katerih delavci obravnavajo sedanje nevzdržne gospodarske razmere.

Predvčerajšnjem so se sestali na izredni skupščini nameščenci Acegata, včlanjeni v Enotnih sindikatih. Razpravljali so o delovnih sporih in o zahtevah, ki jih podjetje odklanja. Tajnik tovarniškega odbora je orisal zahteve nameščencev in odločno odklonilno stališče nove uprave do njihovih potreb. Natančno jim je podrobno poročal o pogajanjih in doseženih rezultatih v naslednjih vprašanjih: menza, dnevničarji, obleka, komisija za nadzorstvo namestitev, nov mezdni sporazum, kulturni krožek itd. Poudaril je zlasti vprašanje prehoda dnevničarjev v kategorijo stalnih nameščencev; za to vprašanje ne kaže ravnateljstvo nobenega razumevanja. Po tajnikovem poročilu se je razvila živahna diskusija, nakar so izglasovali naslednjo resolucijo, ki jo objavljamo v izvlečku:

Skupščina ugotavlja popolno nerazumevanje nove upravne komisije za vsa gospodarska vprašanja delavstva. Ugotovlja tudi, da je omenjena komisija odklonila plačati delavcem določeno vsoto denarja, da bi s tem dopolnila pomanjkljive mezde in plače. Opozarja na stalno naraščanje cen in na nevzdržne gmotne razmere delavcev. Po vseh ugotovitvah odločno zahteva, naj se preneha nerazumevanje podjetja za vse potrebe delavcev in naj se vzpostavljo med delavci in delodajalci taki odnošaji, ki bodo pospešili rešitev osnovnih gospodarskih vprašanj, ki so za vse delavce življenjske važnosti. Zahteva, da se poenostavi postopek pri reševanju mezdnih in delovnih sporov. Končno pooblašča tovarniški odbor, da odločno posreduje pri raznateljstvu podjetja za uresničenje upravičenih delavskih zahtev.

Nato je neki tovariš od Pokrajinskega odbora E. S. opisal navzočim pomen novega mezdnega sporazuma, ki so ga Enotni sindikati predložili združenju industrijcev, ter poudaril zlasti socialne zahteve, ki jih vsebuje novi sporazum.

V imenu mestnega odbora E. S. je zborovalce pozdravil in nagovoril tajnik Enotnih sindikatov za Goriško. V svojem govoru se je dotaknil politično - sindikalnih problemov dežele ter pozval vse na budnost pred rovarjenjem špekulantov in razgrajačev delavske enotnosti na sindikalnem polju. Omenil je tudi, da se je treba kar najodločneje boriti proti vsem pojavom oportunizma, da bo postal sindikat železničarjev vzorna razredna organizacija, ki bo sposobna za uspešno borbo.

Zborovanje železničarjev v Gorici

Dne 29. septembra t. l. so zborovali železničarji organizirani v Enotnem sindikatu goriškega okrožja. Obravnavali so vprasanja njih stroke ter tudi izvolili svoj odbor.

Še en primer „nepristranosti"

Iz vojašnice pri «Scalo legnami», kjer je neko angleško vojaško poveljstvo «50 Re Dump», je pred kratkim odšlo nekaj čet. Pri teh četah je bilo zaposlenih kakih 40 delavcev, med njimi 12 žensk. Ob odhodu čet so odpustili z dela 25 delavcev. Zanimivo pa je, da so poslali z dela same Tržačane, pridržali pa so razne ljudi z onstran Soče, Furlane in južnjake.

Zadušnica za čistilce min padlih v Lisertu

Ob obletnici smrti 20 čistilcev min, ki so izgubili življenje lani v Lisertu pri izvrševanju dolžnosti skupno z angleškim vozačem, je bila včeraj zjutraj ob 7 uri v cerkvi Novega sv. Antona maša zadušnica

Stavka v tovarni jute se nadaljuje

Stavka iz solidarnosti v tovarni testenin

Stavka v tovarni jute in v vrvarni se nadaljuje. Predvčerajšnjem so se delavci zopet sestali na skupščini. Neki delavec je poročal o pogajanjih in o razgovoru delavske delegacije pri uradu za delo. Delegacija ni našla majorja Scicluna in se je pogajala z odvetnikom Levitusom in delodajalci. Ti so vztrajali na svojih predlogih, zato jih je delegacija odklonila.

Delavci so natančno premotrili predloge in so sklenili, da bodo s stavko nadaljevali, čeprav poteka že tretji teden.

Včeraj so v znak solidarnosti z delavci v tovarni jute stavkali delavci tovarne testenin od 10. do pol 11. ure.

Povišanje vojnih pokojnin in podelitev posebne podpore invalidom

Ukaz st. 216 ZVU odreja, da bodo dodatek vojnih pokojnin in podpor, ki so ga podelili koncem leta 1945, povišali, kakor sledi:

100% za prvih tisoč lir ali manj, 90% za drugi tisoč lir, 70% za tretji tisoč lir in za 50% za pokojnine nad 3000 lir.

Poleg tega je nakazana težkim invalidom mesečna podpora v znesku 6000 lir. Invalidom prve skupine, ki dobivajo dodatno podporo, bo pripadla podpora 2000 lir mesečno.

Na podlagi novega ukaza bodo nekateri družinski člani vojnih pogrešancev imeli pravico do pokojnine.

VESTI S PODEŽELJA

Koper-Žernjevec

SKRB ZA ŠOLSKO VZGOJO OTROK

Mala, neznana vasica ob meji slovenske in hrvatske Istre, ki je bila nekdaj popolnoma zapuščena, je po osvoboditvi zaživela. Na zadružnem polju so ustanovili konzumno zadrugo, ki prav lepo uspeva. Vaščani so se tudi odločili, da bodo v novem tekmovanju popravili šolsko poslopje. Ljudstvo se udeležuje tudi redno sestankov in večernih tečajev, na katerih se učijo tudi slovenščine.

Marezige

NAVDUŠENJE PRI NOVEM DELOVNEM TEKMOVANJU

V prejšnjem tekmovanju so v Marezigah popravili 8 hiš, v novem pa so sklenili popraviti dve hiši in šolsko poslopje. Vsi, posebno pa mladina, sodelujejo z velikanskim navdušenjem pri prostovoljnem delu ob vsakem prostem času tudi ponoči. Z njihovo pridnostjo bodo Marezige kmalu popolnoma obnovljene.

Šalet pri Izoli

BRATSTVO DELOVNEGA IN KMEČKEGA LJUDSTVA

Šalet je vasica s slovensko večino blizu Izole. Slovenski kmetje se dobro razumejo z italijanskimi delavci iz Izole ter živijo po načelih SIAU-ja v najlepšem bratstvu. Šaletčani, ki med okupacijo niso utrpeli škode, prav radi pomagajo pri obnovi drugih vasi. Tako so že večkrat odšli na udarniško delo v Smarje, Gabrovico in v Kubed. Sklenili so tudi, da bodo v novem tekmovanju za priključitev napravili 600 m nove ceste. V načrtu imajo tudi zgraditev lestnega ljudskega doma.

Slavina

ZFINE IZ SLAVINE SODELUJEJO PRI DELIH PRESTRANSKEGA MOSTA

V nedeljo dopoldne ob 9. uri so žene iz Slavine s pesmijo na ustih prikorakale z lopatami in krampi na ramenih na prestranski most in pričele z udarniškim delom. 6 žensk je v treh urah naložilo na vagončke 18 m3 materiala in ga zvozilo na nasip. Na drugi strani mosta pa je 17 žensk v treh urah prevozilo 25 m3 materiala. Po delu pa so se pridne žene izrazile «Še bomo prišle na delo in še več nas bo kot danes».

Koper

ČLOVEKOLJUBNO DELO RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE

Glavni odbor RK Slovenije je preko okrožnega odbora RKS v Ajdovščini poslal 83 krajevnim odborom Rdečega križa sledeče blago: 13.436 komadov raznega oblačila in obuvala, 113 zavitkov perila za dojenčke, 100 kg sladkega mleka, 1220 kg sladkorja, 406 kg mleka v prahu, 144 ščetk za čiščenje oblek, 600 l ribjega olja in veliko količino raznih zdravil. Obdarovanci, katerim je bilo blago razdeljeno, se ponovno zahvaljujejo RKS.

OKRAJNA UČITELJSKA KONFERENCA

Pred kratkim je bila v Kopru okrajna učiteljska konferenca. Konference se je udeležilo vse učiteljstvo. O strokovnih in organizacijskih vprašanjih je govoril okrajni šolski nadzornik tov. Jerala, o smernicah sodobnega šolstva okrajni šol. nadzornik tov. Bavdek, o dolžnosti učiteljstva pa tovarišca Rada. Po referatih se je razvila živahna diskusija. Sprejetih je bilo tudi že več sklepov, tako da bodo na večernih tečajih odpravili nepismenost in organizirali in pospešili delovanje Dijaške matice. Sklenili so tudi, da bodo prosti čas porabili za dvig kulturne ravni istrskega ljudstva.

A. B.

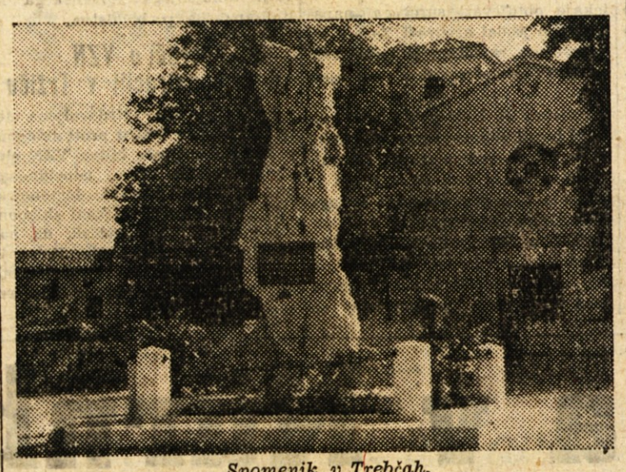

Spomenik v Trebčah.

AS'ZZ z Opčin v pomoč socialnemu skrbstvu

Agilne tovarišice z Opčin so nabrale za Socialno skrbstvo v Trstu v svojem okraju sledečo hrano: *Kontovel:* 26 l mleka, 45 kg sadja, 1 kg sladkorja in 210 lir. *Prosek:* 19.5 kg sadja, 1 kg graha, 4 kg testenin in 36 jajc. *Opčine:* 20 kg krompirja, 46 kg raznega živeža, 12 jajc in 1880 lir. *Banc:* 3 l mleka, 15 jajc in 1323 lir. *Konkonel* 213 lir. *Gropada:* 40.50 l mleka, 2 jajci in 2243 lir. *Padriče:* 7 l mleka, 2 jajca in 568 lir. *Bazovica:* 175 kg krompirja, 13.5 kg raznega živeža, 1 kg piškotov, 6 jajc in 35 dkg masla. *Lipica:* 2 jajci, 2 kg fižola, 2 mesni konzervi in 360 lir. Za progo Brčko-Banovići pa so darovali: *Prosek:* 500 lir, *Kontovel:* 500 lir, *Banc:* 393 lir, *Trebče:* 1055 lir in *Konkonel:* 213 lir. Dobremu ljudstvu najlepša hvala!

ASIZZ iz Ban je darovala za revnega dijaka 1000 lir, z Opčin pa 1000 lir za dom v ulici Buonarotti in 1000 lir za sirote padlih partizanov. Iskrena hvala!

FIZKULTURA

Prvenstvo Trsta v košarki za pokal Tomažiča

Tovarna strojev je premagala moštvo "Tomažiča,,

V nedeljo je bila najzanimivejša tekma med Tovarno strojev in Tomažičem. Ljubitelji košarke so prišli na svoj račun. Srečali sta se dve moštvi, ki sta enakovredni. Zmagalo je tisto, ki je imelo boljši dan. V ostalih srečanjih moramo predvsem omeniti zmago moštva Vesne iz Sv. Križa, ki je z veliko razliko v zgodnjih odpravilo Redivo. Nepričakovana pa je bila zmaga Kraljiča nad Frausinom, o katerem so v začetku tekmovanja strokovnjaki stavljali dobre prognoze. Druga srečanja so se končala, kot so pričakovali.

V ženski skupini je žel Tomasi zopet visoko in lahko zmago nad dekleti iz ulice Militare Ospedale, o katerih velja to, kar smo že pisali o moštvu Rauberja. Le pogumno naprej in pridno vaditi. Barkovlje je zmagalo nad Zolom, kakor so splošno pričakovali. Moštvo Chimici, ki velja za enega izmed favoritov, je moralo vložiti vse svoje znanje, da je odpravilo borbene igralke iz Sv. Križa. Lepo so igrale, borile so se in kar je najvažnejše pri športu, niso klonile, temveč so se do konca upirale hitrejšim in rutiniranim nasprotnicam. Simpatičnim svetokriškim dekletom polagamo na srce, da je treba vaditi in zopet vaditi. V poslednji tekmi so igralke Rediva odpravile moštvo Rauberja.

Rezultati:

MOŠKI:

SKUPINA A

Zol-Škamperle 74-20
Tovarna strojev-Tomažič 29-24
Kraljič-Frausin 54-18

SKUPINA B

Vesna-Redivo 42 23
Roianese-Perossa 41 27
Chimici-UOM 86-18

ŽENSKE:

Chimici-Vesna 40-10
Tomažič-UOM 42-2
Barkovlje-Zol 12-2
Redivo-Rauber 37-5

Gostovanje «Primorja» v Postojni

V DRUGEM POLČASU DOSEGLO 3 GOLE IN ZMAGALO

Nogometno moštvo «Postojna» iz Postojne je povabilo v nedeljo v Postojno nogometno moštvo «Primorje» iz Proseka. Nogometno tekmo so odigrali v pravem športnem in prijateljskem duhu. Takoj v začetku je Primorje pričelo napadati. Nasprotnikova vrata je ogrožalo z lepimi kombinatoričnimi akcijami, ki jih je skoraj vedno zaključil Zamberlin, vendar ni noben strel potresel mreže. Medtem ko je Primorje napadalo, je Postojna po hitrem predoru dosegla prvi gol za svoje barve. Primorci pa se niso zmedli in so še vedno stalno ogrožali postojnsko svetišče. Vendar pa do konca polčasa niso dosegli nobenega gola, medtem ko so Postojnčani svoj uspeh povečali še z 2 goloma.

V drugem polčasu pa se je podoba popolnoma spremenila. Primorje ni v teh 45 minutah samo izenačilo, temveč tudi zmagalo. Prvi sad je moštvo Proseka doseglo v 25', ko je Pertot žogo, ki jo je dobil od Medena, usmeril s kraznim strelom med drogove. Že tri minute kasnaje so borbeni proseški fantje znižali na 2:3 z golom, ki ga je zabil Daniel. Polvisoko žogo je z volejem poslal v levi kot. V 33' so izenačili ob velikanskem navdušenju navzočih, posebno vojakov JA, ki so vsi navijali za goste. Predor Daniel Pertot je slednji zaključil z ostrim strelom v zgornji desni kot. Od tega trenutka je pričela čedalje lepša in zmerom bolj borbena igra. Obe moštvi sta vložili vse svoje tehnično znanje in vso svojo borbenost v igro in hoteli na vsak način zmagati. Situacije so se bliskovito spreminjale pred vrati. Ko je že vse kazalo, da se bo tekma končala neodločeno, je Zamberlin po krasni solo akciji s središča igrišča dosegel zmagonosni gol.

Pri Postojni sta bila najboljša levi branilec in levo krilo. Pri Primorju so vsi igrali dobro, posebno pa moramo imenovati nevarnega Zamberlina, hitrega Pertota in sigurnega Skerlevaja.

Moštvo Primorja je nastopilo v sledeči postavi: Pirjevec, Daneu in Škerlevaj, Daneu, Daniel I in Timeus, Bukovec, Pertot, Meden, Zamberlin, Pertot I in Daniel II.

V četrtek 3. t. m. finalni tekmi za pokal «Delavske Enotnosti»

V četrtek 3. t. m. se bosta na igrišču Ponziane odigrali finalni tekmi med Roianese in Ponzianino ob 16. uri in Sv. Markom in Frausinom ob 17. uri. Ljubitelji nogometne igre bodo nedvomno prišli na svoj račun.

IZPRED SODIŠČA

Samo dve in pol leti za fašističnega morilca

Včeraj je bila razprava proti Udovisi Grazianu, častniku milice, ki je bil obtožen, da je ovadil prof. Callegarini in povzročil, da so ga Nemci v Pulju umorili, da je aretiral partizana Gorjana Berta, ki so ga nato ubili, da je aretiral partizana Gorjana Antona in Massarotta Justa, ki so ju strahovito mučili. Več prič je potrdilo obtožbo. Med drugimi je strašno mučeni Gorjan Anton izjavil, da ga je sam Udovisi zvezal tako, da mu je roke z žico zvezal na hrbtu in ga tako pustil sedem ur. Gorjan nadalje trdi, da je Udovisi odšel iz sobe, kjer je bil Gorjan zvezan s svojim tovarišem in se čez nekaj minut zopet vrnil. Takrat je izjavil, da je pravkar ubil brata priče — Umberta Gorjana — ki je skušal uiti.

Javni tožilec je zahteval, da obtoženca obsodijo na 27 let, sodišče pa je obsodilo Udovisija le na 2 let in 7 mesecev zapora.

Proces zaradi pretepa na Opčinah

Na rednem sodišču se je včeraj pričela razprava proti Karlu Sossiju, Josipu Zacchiniju, Vincencu Ruggiou, Siliju Tosiju in Nokolaju Ocrigiou. Obtoženi so nasilnega vedenja proti javnim uslužbencem 23 septembra 1945., ko so se upirali in stepli s tramvajci, ki so jih skušali odstraniti s tramvajske postaje. Karlo Sossi je obdolžen tudi uboja, češ da je 23. septembra 1945. povzročil na Opčinah smrt Karmela De Pasquale s tem, da ga je s topim predmetom udaril po glavi.

Izpred goriškega sodišča

Včerajšnje razprave

Včeraj je bila pred kazenskim sodiščem v Gorici razprava proti že svoje dni kaznovanemu Gobato Brunu, s trga sv. Antona 22 v Gorici, Humarju Jožefu, 20 let staremu, s trga sv. Antona 22, Černigoju Edvardu, 19 let staremu, iz ul. Croce in Coceani Brunu, 44 let staremu, iz ul. Corsica. Prvi trije so bili obtoženi zaradi večje tatvine v vili Pessata Konstantina v ul. Rafut 69, četrti pa zaradi protizakonite nabave ukradenega blaga. Tatvino so izvršili jeseni 1945 in vrednost odnešenega blaga znaša več tisoč lir. Gre za kotel za centralno kurjavo v hiši, železne cevi, dva električna stroja z brizgalkami in druge električne stroje, dve kopalne kadi, 150 plošč iz porcelana, 4 vodnjake tudi iz porcelana in drugo.

Po zaslišanju prič je sodišče prve tri obtožence spoznalo za krive, da so sprejeli zgoraj navedene stvari, ki so bile predhodno ukradene. Zato je odpadla obtožba zbog tatvine. Gobata je bil obsojen na 8, mesecev zapora in 1000 lir globe, Černigoj (ki je odsoten) na 1 leto, 2 meseca in 1600 lir globe, Humar na 6 mesecev in 1000 globe. Vsi trije pa so bili pomiloščeni na podlagi posebnega zakona o amnestiji za kazniva dejanja pred 2. marcem t. l.

Tudi Coceani, krivi neprevidne kupčije nekaterih teh predmetov po zgoraj imenovanih obtožencih, je bil deležen amnestije in oproščen.

Širite «Primorski dnevnik»

KULTURA

O SLOVENSKI GIMNAZIJI V KOPRU

Nižja gimnazija v Kopru stopa v drugo leto svojega delovanja. Že v preteklem šolskem letu je zajela v svoj delokrog mladino iz vsega koprskega okraja, tega morda najbolj zatiranega, zapostavljenega in tudi pozabljenega koščka slovenske zemlje. Fašistični zatiralec je nad prebivalstvom izvajal najhujši raznarodovalni pritisk in človek se včasih čudi, da je ljudstvo kljub temu in kljub najtežjim gospodarskim prilikam ohranilo še toliko narodne zavesti in nedotaknjene slovenske samobitnosti. Mladina, ki je lansko leto prihitela prvič v svojo gimnazijo, je pokazala pri učenju in šolskem delu veliko vztrajnosti in požrtvovalnosti ter dosegla ob koncu leta lepe učne uspehe. Posebno pri pouku slovenščine je bila pazljivost učencev največja, saj je mladina naravnost pila slovensko besedo in je bila presrečna, da more prvič v svojem življenju slediti pouku predmetov v materinščini.

Preteklo leto je imela gimnazija dva prva razreda in en tečajni razred in je štela 105 učencev. V tečaju so gojenci predelali snov prve in druge gimnazije in opravili tudi predpisane izpite. V veliko pomoč učencem je bil internat-dijaški dom, kjer so imeli dobro hrano, lepe prostore za spanje in učenje ter seveda tudi primerno nadzorstvo. Vsa mladina je bila organizirana v ZAMJK in je pridno prirejala sestanke kjer se je vzgajala v duhu naprednih idej ter se učila samostojno nastopati z deklamacijami in recitacijami. Organizacija je tudi pozitivno vplivala na vzgojo učencev, osnovala študijske krožke in dajala pobudo za medsebojno tekmovanje v učnih uspehih. Pri vzgojnih ukrepih je sodelovala s profesorskim zborom, kateremu je bila organizacija mladine v oporo in pomoč.

Letos je zanimanje za gimnazijo še večje, mladim kandidatom, ki prihajajo k sprejemnim izpitom, pa se pozna, da je za njimi leto pouka v materinščini in da so jim to znanje posredovali učitelji, ki so prišli vršiti pionirsko prosvetno delo v te zapuščene in prometu odmaknjene slovenske vasi. Često se zgodi, da so najboljši ravno oni učenci, ki so prišli iz najbolj oddaljenih krajev, kjer je jezik ostal nedotaknjen in kjer fašizem s svojim nasiljem ni mogel zatreti rabe slovenskega jezika. Nedvomno pa je tudi leto svobode, ki je za nami, mnogo pripomoglo k temu, da ljudje in z njimi vsa mladina dosledno govorijo in uporabljajo slovenščino.

Nova knjiga

Pred kratkim je izšla knjiga «Kapitalizem in delavski pokret», ki jo je napisal tov. Ivan Bukovec-Vojmir. V knjigi je nazorno prikazal delavsko gibanje od prvih početkov pa vse do današnjih dni. Knjiga je zelo zanimiva in pestra. Naroča se pri Ljudski založbi, Trst, «Casa portuale» in pri odborih naših sindikalnih organizacij.

Sporočila in objave

Prireditve, predavanja in sestanki

PROSVETNO DRUŠTVO SLAVKO ŠKAMPERLE priredi dne 3. t. m. ob 20.30 uri v Ljudskem domu pri Sv. Ivanu kulturni večer, na katerem bodo sodelovali društveni mešani pevski zbor pod vodstvom pevovodje tov. Venturinija, violinist prof. Karel Sancin, pianistka prof. Mirca Sancinova, solistka Batistuta ter Slovensko narodno gledališče. Sporedi, ki veljajo kot vstopnice, se dobe v predprodaji pri blagajni zadružne menze pri tov. Trampužu in Smitu pri Sv. Ivanu.

Enotni sindikati

SINDIKAT OBLAČILNE STROKE. Danes 2. t. m. ob 18. uri bo izredna skupščina vseh delavcev tovarne Beltram v ulici Imbriani 5.

TEČAJI IZ KEMIJE IN RUŠČINE. V četrtek 3. t. m. ob 19. uri se bo pričel na sedežu Enotnih sindikatov v ulici Monfort 3 tečaj iz ruskega jezika, ki ga bo vodil prof. A. Selem. V soboto 5 t. m. ob 18. uri pa se bo v istih prostorih pričel tečaj za vsesučiliščnike iz kemije. Predaval bo prof. N. Smidichen. Prijave za ta dva tečaja in za druge se še sprejemajo. Podrobnejše podatke daje šolsko vodstvo v ulici Monfort 3 od 17. do 20. ure.

SINDIKAT TEKSTILCEV. Danes bo ob 18. uri izredna skupščina vseh uslužbencev tovarne Beltram. Sestanek bo na sedežu v ulici Imbriani.

SINDIKAT STAVBENIKOV. V četrtek 3. t. m. ob 18.30 uri bo na sedežu v ulici Imbriani 5 sestanek vseh zaupnikov.

SINDIKAT ZADRUŽNI ODSEK. Z današnjim dnem se prične delitev sladkorja delavcem, ki ga še niso prejeli pri svojih podjetjih. Sindikati posameznih strok bodo po dnevnem časopisju javili dan za dvig odrezkov.

SINDIKAT KEMIKOV. Vsi tajniki odborov v podjetjih in zaupniki naj v teku današnjega dne prevzamejo v ulici Conti 11 za vse člane odrezke za nabavo sladkorja

Rojstva, smrti, poroke

Anagrafski urad občine mesta Trsta javlja, da se je dne 1. oktobra 1946. rodilo 12 otrok, umrlo je 9 ljudi, porok pa je bilo 10.

VKNJIŽENE POROKE: Jardino Franc Davide, mehanik in Tauceri Marija Nives, zasebnica; Bisia Giordano, radiotehnik in Mihel Clelia, zasebnica; Piemonte Vittoriano, mehanik in Rapisardi Marija, uradnica; Antoni Marjan, mehanik in Marchi Elvina, uradnica; Prete Saverio, mehanik in Canciani Marija, modistka; Annarumma Giacinto, mehanik in Coslevaz Ivana, zasebnica; Sancin Guerrino, kuhar in Furlan Jolanda, zasebnica; Rizziani Ezio, mesar in David Anna Marija, uradnica; Deodato Josip, uradnik in Sacchetto Angela vd. Gavagnin, zasebnica; Cechet Giorgio, mehanik in Slavec Giorgina, natakarica.

UMRLI: Sossi Marija, 7 ur; Pohlen Ivan, 37 let; Pihater por. Cinero Maddalena, 76 let; Martinuzzi Alojz, 62 let; Magnani Pavla, 54 let; Vascotto Amalia, 22 let; Vercon Glauco, 39 let; Toffoli Verdiana, 5 mesecev; Crismani vd. Benoli Alojzija, 74 let.

DVIG TRGOVSKIH KONCESIJ ZA TRGOVINO NA DEBELO. Združenje trgovcev na debelo vabi vse trgovce na debelo, naj pridejo v njegove urade v ul. S. Nicolò, soba št. 2, po overovljene trgovske koncesije za tekoče leto.

Razpečavanje lista «Trieste polemica» je nezakonito

V zvezi z nedavnimi časopisnimi poročili o izhajanju novega lista «Trieste polemica», je poveljujoči častnik AIS izjavil: «Lista „Trieste polemica" ni AIS v skladu z uredbami, izdanimi od Zavezniške vojaške uprave in 13. zbora, nikdar dovolila. Razpečavanje tega lista je nazakonito.»

DNEVNA KRONIKA

V tržaško bolnišnico so sprejeli

21 letnega Morisi Roberta iz ulice Rossetti 56, ki so ga v Barkovljah ranili s strelnim orožjem. Ozdravil bo v 10 do 20 dneh.

45 letno Sanzin Jožefo iz ul. Ronchetto 103, ki je poizkusila izvršiti samomor in si prerezala z rezilcem zapestje. V bolnišnici bo morala ostati 15 dni.

52 letnega Nemca Jožefa iz ul. Scoglio 16. Ko je pretepal svojo ženo, je udaril v šipo in se ranil v zapestje desne roke. Ozdravel bo v 2 do treh tednih.

Skrepnjuk Marijo, por. Mateščič iz ul. Commerciale 64. Ranil jo je s sekiro njen sostanovalec Milani Guido, ki so ga aretirali.

Pazite na kolesa!

Ropotec Anton iz Borša je včeraj zjutraj pustil v veži hiše v ul. Nizza 2 kolo. Ko se je vrnil, je na žalost opazil da je izginilo.

Kolo so ukradli tudi De Mari Aldu iz Viale Miramare 15.

Tatvina avtomobilskih koles

Ing. Mirlani Egonu iz Largo Aiaccio 2 so preteklo noč vdrli v vilo v Grljanu tatovi in mu ukradli 4 kolesa avtomobila «Fiat» 500.

Še nekaj tatvin

41 letni Zampero Angel, iz ul. Madonnina 4 so neznani tatovi odnesli iz omare v spalnici več kosov zlatenine in površnik v skupni vrednosti 60.000 lir.

Boscaroli Cesarina por. Durighello ima v ul. Donatello vilo. Ko je šla pogledat vanjo, je ugotovila, da so ji odnesli 2 preprogi, dolgi 10 m, zajčji kožuh, svilo in druga oblačila. Zaradi tatvine je utrpela 70.000 lir škode.

Tatvina živil odboru za povojno pomoč

Ponoči 26. septembra so izvršili veliko tatvino živil v skladišču pasiške komisije za pomoč v ulici Rismondo 14. Neznani tatovi so razbili žabico na železnem zasoru urarne Luigija Zaparinija na št. 14, napravili luknjo v steni, ki loči trgovino od skladišča, ter odnesli 75 kg kakaa, 300 kg testenin, 430 kg masti, 720 kg sladkorja in nekaj škatel mesa.

Pokradli so blago odbora za povojno pomoč s sedežem v ulici Manzoni št. 8, ki je shranil svoja živila v skladišču v ulici Rismondo Tatovi so odnesli tudi iz urarne 3 budilke, stružnico, troje ključ in delovno obleko Zamparinija.

Tramvajska nesreča

Stefilongo Alojz, star 86 let, je predvčerajšnjem ob 9. uri zvečer pred hotelom Savoja padel iz tramvaja št. 3. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so ugotovili, da ima nalomljeno levo ramo. Ozdravel bo v 1 do 4 tednih.

Tatvina

Jurc Helena, bolničarka v Sv Križu, je redila na dvorišču svoje hiše v via Navali 12, 10 kokoši in 7 zajcev. Okoli dvorišča stoji 2 m visoka ograja. Očividno pa je, da se te zidane ograje tatovi niso ustrašili, ker so ji čez noč vse te živali polovili. Izjavila je, da zaradi tega trpi 15.000 lir škode.

Aretirani zaradi bomb

Preteklo noč, kmalu po eni uri, je neka obhodnica policije Julijske krajine aretirala v gostilni Sossich na Kolonkovcu tri goste, ki so se zakasnili preko ure, ki je določena za zatvoritev lokalov. Sedeli so okrog mize, pod katero so našli dve ročni bombi tipa «šipo». Pri osebni preiskavi je policija našla pri enem izmed treh še tretjo ročno bombo Ta, za katerega so ugotovili, da je Bruno Vorič, stanujoč na Monte di Servola št. 759, je priznal, da so bile te tri bombe njegove, a je odklonil nadaljnja pojasnila. Za ostala dva, ki so ju aretirali iz varnostnih razlogov, so ugotovili, da sta Doris Coretti, stanujoč v ulici Guardia št. 31 in Giuseppe Burlo, stanujoč v ulici Broletto št. 20.

GOSPODARSTVO

Na Krasu ni vode

Če se napotiš po Krasu, opaziš veliko število ljudi, ki čakajo ob vodovodu, kjer voda teče prav počasi. Vodnjaki so skoraj popolnoma suhi. Nekatere vasi, kot n. pr. Kobdil, Štanjel itd. sploh nimajo vode in so odvisni le od tega, kar jim anglo-ameriška vojska pripelje parkrat na teden in v skromnih količinah.

Po dolgi suši so tudi vodovodi že tako močno izčrpani, da imajo od njega le boro korist tiste vasi, kjer je napeljan. Od Koprive do Štanjela pa vodovod sploh ni napeljan.

V teh vaseh, ki so posebno prizadete zaradi suše, nimajo niti toliko vode, da bi se lahko umivali. Uporabljajo jo le za kuhanje in pijačo. Okupacijska vojska pripelje vodo dvakrat ali trikrat na teden, kar n'ti od daleč ne ustreza potrebam. Nevarnost je, da se razširijo nalezljive bolezni.

Anglo-ameriška vojaška uprava se dovolj energično ne zavzema za te predele. Saj bi v teh časih velike suše morala dovažati večjo količino in obenem pospešiti možnost, da napeljejo vodovod v kraje, ki ga še nimajo. Razdalja je pač od Koprive do Štanjela pičla in kreditov tudi ne bo težko dobiti. Naši ljudje ne prebivajo v oazah, pa nimajo vode. Končno na Primorskem ni niti oaz niti puščav in zato odbijamo in obsojamo vsak postopek kot je že v navadi kje na vročih ekvatorskih tleh.

Svinjska kuga in rdečica na Kanalskem

V preteklem mesecu se je na Kanalskem v več primerih pojavila prašičja kuga in rdečica ter prizadela našim kmetom veliko škodo. Dosedaj je ugotovljeno, da je v okraju poginilo 51 prašičev, medtem ko so z intervencijo živinozdravnika rešili okrog 43 prašičev.

Vzroki so znani. Že pred dnevi smo poročali, kako je treba ravnati v takšnih primerih. Omenili bi še enkrat, da je treba nujno očistiti in pobeliti hleve ter cepiti živino vsako pomlad. Vsak pojav bolezni pa je treba takoj prijaviti živinozdravniku.

Padanje cen v Jugoslaviji

Cena surovemu maslu v Jugoslaviji velja na prostem trgu od 120 do 140 din za 1 kg.

1 kg jabolk stane okoli 4 dinarje, a kvaliteta, ki je določena za jabolčnik stane 1 kg celo izpod 1 dinarja.

Cena sladkorju v coni B. V coni B stane sladkor na življenjske nakaznice 110 lir za 1 kg.

SPORAZUM O POVIŠANJU PLAČ DRŽAVNIM NAMEŠČENCEM V ITALIJI

Minister zaklada Petrilli je izjavil te dni, da je bil dosežen sporazum o povišanju plač državnim in samoupravnim nameščencem. Sporazum še ni ratificiran. Po odreja 70% zboljšanje dosedanjih plač in stopa v veljavo s 1. septembrom t. l. Najmanjši povišek bo znašal 2500 lir mesečno.

Tudi pokojnine bodo zvišane od 70-150%. Sedanja draginjska doklada, ki znaša 2.000 lir mesečno, se bo pa v celem znesku prištela osnovni plači.

Prijavljanje škode na poljih

Finančni odsek ZVU sporoča, da 1. novembra poteče rok za prijavljanje škode na poljih in pridelkih, ki so jo povzročile zavezniške vojaške sile pri svojih vajah.

Preskrba

Trst, 1. (VZN). — Komisija za določanje cen sporoča naslednje cene, odobrene od Zavezniške vojaške uprave.

Cene ledu:

Prodaja na veliko franko tvornica: za dobave prekupčevalcem za enotne dobave, večje od 25 stotov, 68 lir za stot, za enotne dobave, ne manjše od 2.5 stota, 84 lir za stot, za prodajo potrošnikom franko tvornica in franko prekupčevalcem, 106 lir za stot.

V omenjenih cenah ni vštet dohodninski davek.

Cene premogu:

Zavezniška vojaška uprava je odredil povšek 200 lir za tono na sedanjo ceno za premog, ki ga uvaža zavezniška vojaška uprava. Naročajo, da bodo ta povišek uporabili za premog, ki bo prišel v tržaško luko po 1. oktobru 1946.

Tako povišane